

खिजीदेम्वा गाउँपालिका
खिजीफलाटे, ओखलढुंगा
कोशी प्रदेश, नेपाल

स्थानीय राजपत्र

भाग:२ खण्ड:६ संख्या:१९ मिति:२०८०/०४/१२

कार्यपालिकाबाट जारी नियमावली निर्देशिका र कार्यविधिहरू नेपालको संविधानको धारा २२६ बमोजिम खिजीदेम्वा गाउँ कार्यपालिकाले बनाएको तल लेखिए बमोजिमको कार्यविधि सर्वसाधारणको जानकारीको लागि प्रकाशन गरिएको छ ।

आधारभूत अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि,

२०८१

प्रमाणिकरण मिति: २०८१/०४/१२

प्रस्तावना

खिजीदेम्वा गाउँपालिका भित्र स्वास्थ्य सेवाबाट कुनैपनि नागरिक बञ्चित हुने अवस्था आउन नदिन, उपलब्ध स्रोत र साधनको समुचित प्रयोग गर्दै नेपालको संविधानले स्थानीय तहलाई प्रत्याभूत गरेको स्वास्थ्य सम्बन्धी अधिकारलाई कार्यान्वयन गर्न, गाउँपालिकाबाट उपलब्ध हुने आधारभूत स्वास्थ्य सेवालाई सहज, प्रभावकारी, व्यवस्थित, पारदर्शी र गुणस्तरीय बनाउन गाउँपालिकाले स्थापना गरेको आधारभूत अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको गठन तथा काम, कर्तव्य र अधिकार निर्धारण गर्न वाञ्छनीय भएकोले गाउँ कार्यपालिकाले यो कार्यविधि बनाएको छ।

परिच्छेद-१

प्रारम्भिक

१. संक्षिप्त नाम र प्रारम्भ:

- क) यो कार्यविधिको नाम "खिजीदेम्वा गाउँपालिकाको आधारभूत अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१" रहेको छ ।
ख) यो कार्यविधि गाउँ कार्यपालिकाबाट पारित भएको मितिदेखि लागु हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा:

- क) "अस्पताल" भन्नाले खिजीदेम्वा गाउँपालिकाले सञ्चालन गरेको खिजीदेम्वा आधारभूत अस्पताल खिजीफलाटेलाई सम्झनु पर्दछ ।

- ख) "अध्यक्ष" भन्नाले आधारभूत अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको अध्यक्ष सम्झनु पर्दछ ।
- ग) "अस्पताल प्रमुख" भन्नाले अस्पतालमा कार्यरत चिकित्सकहरु मध्ये सबैभन्दा जेष्ठ कर्मचारी वा समितिले तोके बमोजिमको कर्मचारी सम्झनु पर्दछ ।
- घ) "कार्यपालिका" भन्नाले खिजीदेम्वा गाउँपालिका गाउँ कार्यपालिका सम्झनु पर्दछ ।
- ङ) "कार्यविधि" भन्नाले आधारभूत अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०८१ सम्झनु पर्दछ ।
- च) "संयोजक" भन्नाले अस्पतालको स्थायी कर्मचारीमध्येबाट समितिले गाउँपालिका र अन्य निकायसँग समन्वय, पत्राचार, प्रतिवेदन आदि कार्य गर्न तोकेको व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।
- छ) "चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मी" भन्नाले स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न प्रचलित कानून बमोजिम सम्बन्धित परिषदबाट अनुमति प्राप्त व्यक्ति सम्झनु पर्दछ ।
- ज) "गाउँपालिका" भन्नाले खिजीदेम्वा गाउँपालिका सम्झनु पर्दछ ।
- झ) "गाउँपालिका क्षेत्र" भन्नाले खिजीदेम्वा गाउँपालिकाको भू-भाग सम्झनु पर्दछ ।
- ञ) "पदाधिकारी" भन्नाले व्यवस्थापन समिति अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सदस्य लगायतका पदाधिकारी सम्झनु पर्दछ ।

- ट) "समिति" भन्नाले दफा ३ बमोजिम गठित आधारभूत अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिलाई सम्झनु पर्दछ ।
- ठ) "शाखा" भन्नाले गाउँ कार्यपालिकाको स्वास्थ्य शाखा सम्झनु पर्दछ ।
- ड) "जनशक्ति" भन्नाले आधारभूत अस्पतालमा कार्यरत चिकित्सक, स्वास्थ्यकर्मी तथा अन्य कर्मचारी सम्झनु पर्दछ ।
- ढ) "गाउँसभा" भन्नाले गाउँपालिकाको गाउँसभा सम्झनु पर्दछ ।
- ण) "स्वास्थ्य संयोजक" भन्नाले गाउँ पालिकामा कार्यरत स्वास्थ्य संयोजकलाई सम्झनु पर्दछ ।

परिच्छेद-२

अस्पताल व्यवस्थापन समितिको गठन तथा सञ्चालन

३. समितिको गठन:

- १) अस्पतालको सञ्चालन तथा व्यवस्थापनको लागि देहाय बमोजिमको एक समिति हुनेछ ।
- क) गाउँपालिका अध्यक्ष: अध्यक्ष
- ख) गाउँपालिका उपाध्यक्ष: सदस्य
- ख) प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत: सदस्य
- ग) सामाजिक विकास समिति संयोजक: सदस्य
- घ) सम्बन्धित वडाको वडा अध्यक्ष: सदस्य
- ड) गाउँ कार्यपालिकाको स्वास्थ्य शाखा प्रमुख: सदस्य

च) निर्वाचित दलित महिला सदस्य तथा कार्यपालिकाको महिला सदस्य मध्ये अध्यक्षबाट मनोनित २ (दुई)जना: सदस्य

छ) अस्पताल प्रमुख: सदस्य सचिव

२) समितिले आवश्यकता अनुसार विषय विज्ञलाई बैठकमा आमन्त्रित गर्न सक्नेछ ।

४. पदावधि:

समितिका पदाधिकारीहरूको पदावधि गाउँपालिकाको निर्वाचन अबधिसम्मको हुनेछ।

५. पदावधि रिक्त हुने: निम्न अवस्थामा मनोनित सदस्यहरूको पद रिक्त हुनेछ:

क) मृत्यु भएमा,

ख) राजिनामा दिएमा,

ग) बिना सूचना लगातार ३ (तीन) पटक समितिको बैठकमा अनुपस्थित भएमा,

घ) फौजदारी अभियोग प्रमाणित भएमा,

ङ) स्वास्थ्य संस्थाको अहित हुने काम गरेको प्रमाणित भएमा ।

६ . काम, कर्तव्य र अधिकार: समितिको काम, कर्तव्य र अधिकार देहाय बमोजिम हुनेछ:

क) नेपाल सरकारबाट जारी गरिएको आधारभूत स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र न्यूनतम सेवा मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितता गराउने ।

- ख) अस्पतालबाट गुणस्तरीय, प्रभावकारी एवम् दिगो सेवा प्रवाहको लागि स्वास्थ्यको उन्नती र विकासको सन्दर्भमा आवश्यक नीति, योजना, कार्यक्रम तर्जुमा र निर्णय गरी कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।
- ग) अस्पतालको नियमित सञ्चालन र व्यवस्थापनको लागि आवश्यक स्रोत साधन जुटाउन पहल गर्ने, वार्षिक बजेट तथा कार्यक्रम तयार गर्ने ।
- घ) अस्पतालबाट प्रवाह भएका सेवाहरूको नियमित अनुगमन र समीक्षा गरी सेवाको निरन्तर रूपमा गुणस्तर अभिवृद्धि गर्न आवश्यक निर्णय लिने ।
- ङ) स्वास्थ्य सेवा तथा सुविधा सम्बन्धी राष्ट्रिय मापदण्ड कार्यान्वयनको सुनिश्चितताको लागि आवश्यक प्रवन्ध मिलाउने ।
- च) अस्पतालमा कार्यरत जनशक्तिको उपलब्धता, क्षमता विकास एवम् वृत्ति विकासको लागि आवश्यक कार्य गर्ने । अस्पतालको जनशक्तिको सेवा, शर्त, पारिश्रमिक र अन्य सुविधाहरूका सम्बन्धमा कार्यपालिकालाई सिफारिस गर्ने ।
- छ) सर्वसुलभ र गुणस्तरीय स्वास्थ्य सेवाको पहुँच र उपलब्धता सुनिश्चित गराउनका लागि आवश्यक मानव स्रोत व्यवस्थापन सम्बन्धी कार्य गर्ने तथा स्वास्थ्य सेवा प्रदायक र स्वास्थ्यकर्मी हरूलाई सहज रूपमा कार्य गर्न अनुकूल तथा सुरक्षित वातावरण सृजना गर्ने र उच्च कार्य सम्पादनका लागि प्रोत्साहित गर्ने ।

- ज) स्वास्थ्य सेवाको पहुँचबाट वञ्चित स्थानीय समुदायलाई स्वास्थ्य सेवा पहुँचको सुनिश्चितता गर्न आवश्यक कार्यहरू गर्ने ।
- झ) भूगोल, अल्पसंख्यक, आदिवासी जनजाति, जेष्ठ नागरिक, विपन्न वर्ग, अपाङ्गता भएका, बालबालिका, किशोर किशोरी, महिला समूह समेतलाई मध्यनजर राखी अस्पतालको प्राथमिकता र योजना तर्जुमा गरी कार्यान्वयन गर्ने ।
- ञ) स्वास्थ्य बीमा कार्यक्रम, खोप कार्यक्रम, बालस्वास्थ्य तथा मातृशिशु सुरक्षा कार्यक्रम जस्ता राष्ट्रिय अभियान तथा कार्यक्रमहरूको कार्यान्वयनको आवश्यकताको प्रबन्ध मिलाउने ।
- ट) अति विपन्न, अतिअसहाय तथा अपाङ्गता भएका व्यक्तिहरूलाई निःशुल्क वा सहूलियतपूर्ण स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न आवश्यक प्रबन्ध मिलाउने ।
- ठ) अस्पतालको भौतिक सम्पत्तिको एकिकृत तथ्याङ्क अद्यावधिक गर्न एवम् सम्पत्तिको संरक्षण तथा मर्मत सम्भारको व्यवस्थापन गर्ने ।
- ड) अस्पतालबाट दिइने सेवाको लक्ष्य अनुसार प्रगति भए नभएको अनुगमन गर्ने ।
- ढ) भौगोलिक कार्यक्षेत्र भित्रको स्वास्थ्य समस्या र आवश्यकताको विश्लेषण गरी तथ्यमा आधारित योजना तर्जुमा, कार्यान्वयन र अनुगमन गर्ने ।

ण) स्वास्थ्य सेवामा सुशासन, जनसहभागिता र सामाजिक जवाफदेहिता सुनिश्चित गरी सेवाग्राहीमैत्री स्वास्थ्य सेवालाई सुदृढीकरण गर्न सहयोग तथा सहजीकरण गर्ने ।

त) विद्युतीय स्वास्थ्य सेवाको अवधारणा कार्यान्वयनका लागि गाउँपालिका अन्तर्गतका सामाजिक विकास समिति र स्वास्थ्य शाखासँग आवश्यक समन्वय गर्ने ।

थ) अघिल्लो बैठकले गरेका निर्णयहरूको कार्यान्वयनको स्थितिबारे पुनरावलोकन गरी जनस्वास्थ्यका कार्यक्रम तथा स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन आदिमा आएका समस्याहरूको समाधान गर्न पहल गर्ने र सोको समाधान हुन नसकोमा सम्बन्धित निकायलाई लेखी पठाउने ।

द) अस्पतालले लिने सेवा शुल्क अस्पताल व्यवस्थापन समितिले निर्धारण गरि कार्यपालिकाबाट अनुमोदन गराई कार्यान्वयनमा ल्याउने ।

ध) अस्पतालको विकासका लागि आर्थिक तथा अन्य सहयोग जुटाउन सम्बन्धित निकायहरूसँग आवश्यक समन्वय र सहकार्य गर्ने ।

न) अस्पताल सञ्चालनका लागि गाउँपालिकाले दिएका निर्देशनहरू र स्वीकृत कार्यक्रमको कार्यान्वयन गर्ने, गराउने ।

प) अस्पतालको मासिक प्रगति प्रतिवेदन हरेक महिना एच.एम.आइ.एस. अनुसार तयार गरी डि.एच.आई.एस.२ मा तथ्याङ्क प्रविष्ट गराउने व्यवस्था मिलाउने ।

फ) नेपालको संविधान, स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, जनस्वास्थ्य सेवा ऐन, स्थानीय स्वास्थ्य ऐन लगायत प्रचलित कानून र नीतिबमोजिम स्वास्थ्य सम्बन्धी स्थानीय तहको एकल तथा साझा अधिकारहरू कार्यान्वयनका लागि व्यवस्थापन, समन्वय र सहयोग गर्ने।

ब) संघ, प्रदेश र स्थानीय सरकारले चलाएका स्वास्थ्य सम्बन्धी कार्यक्रम तथा अभियानहरू सञ्चालन गर्ने।

म) गाउँपालिकाले तोके बमोजिमका अन्य कार्यहरू गर्ने।

तर यसै कार्यविधि बमोजिम हुनेगरी अध्यक्षले जनहितलाई केन्द्रविन्दुमा राखी कुनैपनि आकस्मिक कार्य वा निर्णय गर्न सक्नेछ साथै अध्यक्षले समितिका कुनै पदाधिकारी वा अस्पतालका कर्मचारीहरूलाई आवश्यकतानसार कार्यसम्पादनका लागि निर्देशन दिन सक्नेछ।

७. समितिको बैठक र सञ्चालन विधि:

१) समितिको अध्यक्षको निर्देशनमा सदस्य सचिवले कम्तिमा २ (दुई) महिनामा एक पटक समितिको बैठक बोलाउनु पर्नेछ। तर, आवश्यकता अनुसार जुनसुकै अवस्थामा पनि बैठक बस्न सक्नेछ।

२) समितिका सदस्यहरूको बहुमतको उपस्थितिमा भएका बैठकको गणपुरक संख्या पुगेको मानिनेछ।

३) समितिको निर्णय उपस्थित सदस्यहरूको बहुमतबाट हुनेछ। कुनै विषयमा मत विभाजन भई बराबर भएमा अध्यक्षले निर्णायक मत दिन पाउनेछ। तर, आमन्त्रित सदस्यले मतदानमा भाग लिन पाउने छैनन्।

- ४) समितिको अध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक बस्नेछ र निजको अनुपस्थितिमा अध्यक्षको परामर्शको आधारमा उपाध्यक्षको अध्यक्षतामा बैठक सञ्चालन हुनेछ ।
- ५) बैठकको निर्णय सदस्य सचिवले प्रमाणित गर्नेछ , साथै तुरुन्तै कार्यान्वयन गर्नुपर्ने छ ।
- ६) समितिको बैठक सम्बन्धी अन्य कार्यविधि समिति आफैले निर्धारण गर्नेछ ।

परिच्छेद-३

कोष तथा लेखा परीक्षण

८. अस्पतालको कोष:

- १) अस्पताल सञ्चालन तथा व्यवस्थापन समितिको नाममा छुट्टै एक कोष रहनेछ ।
- २) उपदफा (१) बमोजिमको कोषमा देहायका रकमहरू रहनेछन् र संस्थाको खर्च सो कोषबाट व्यहोरिनेछ ।
- क) नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार तथा स्थानीय सरकारबाट प्राप्त रकम ।
- ख) अस्पतालको आम्दानीबाट प्राप्त रकम ।
- ग) कुनै व्यक्ति, स्वदेशी विदेशी दाता, गुठी वा संस्थाबाट प्राप्त रकम ।
- घ) व्यवस्थापन समितिको पहलबाट प्राप्त रकम ।
- ङ) अस्पतालले सञ्चालन गरेको सेवा वापत प्राप्त रकम ।

च) वैदेशिक अनुदान, संघ संस्था वा व्यक्तिबाट प्राप्त अनुदान वा सहयोग रकम ।

छ) अन्य स्रोतबाट प्राप्त रकम ।

३) उपनियम (२) को खण्ड (च) बमोजिमको रकम प्राप्त गर्नु अगाडि प्रचलित कानून बमोजिम स्वीकृत लिनुपर्नेछ ।

४) अस्पताललाई प्राप्त हुने सबै प्रकारका आम्दानी उपदफा (१) बमोजिमको कोष खातामा जम्मा गर्नुपर्नेछ ।

५) समितिको तर्फबाट गरिने सम्पूर्ण खर्च उपदफा (१) बमोजिमको कोषबाट हुनेछ ।

६) समितिले अस्पतालको नियमित स्वास्थ्य सेवा प्रवाह र जनस्वास्थ्यका प्रचलित मापदण्ड एवम् मूल्य मान्यता प्रतिकूल नहुने कुराको सुनिश्चित गरी आन्तरिक स्रोत साधन व्यवस्थापन गर्न अस्पतालको भौतिक सम्पत्तिको उपयोग गर्न सक्नेछ ।

९. कोष तथा खाता सञ्चालन:

१) समिति र अस्पतालको आयव्यय दुरुस्त राख्न एवम् आर्थिक कारोवारलाई मितव्ययी, पारदर्शी एवम् प्रभावकारी बनाउन समितिको निर्णय बमोजिम २ जना पदाधिकारी वा कर्मचारीको संयुक्त दस्तखतबाट खाता सञ्चालन हुनेछ

३) अस्पतालको आय व्ययको लेखा नेपाल सरकारले अपनाएको ढाँचा बमोजिम हुनेछ ।

४) कोषको खाता सञ्चालन समितिले निर्णय गरे बमोजिम सरकारी कारोबार गर्न स्वीकृति प्राप्त बैंक तथा वित्तिय संस्थामा हुनेछ। साथै सो खाता प्रचलित कानून बमोजिम सञ्चालन हुनेछ ।

५) अस्पतालको आर्थिक कारोबारको उत्तरदायित्व, जिम्मेवारी र जाफदेहिता आर्थिक कारोबार सम्बद्ध निर्णयकर्ता र सम्बन्धित खाता सञ्चालन गर्ने अधिकार प्राप्त कर्मचारीले वहन गर्नेछन् ।

६) अस्पतालको आम्दानी र खर्चको अभिलेख, आम्दानी र खर्च सम्बन्धी कार्यविधि, लेखाको अभिलेखको सिद्धान्त, आर्थिक विवरण तयारी, सम्पत्तिको अभिलेख तथा जिन्सी व्यवस्थापन, आयव्यय तथा सम्पत्तिको विवरण तयारी, आन्तरिक लेखापरीक्षणको सिद्धान्त, बेरुजु अभिलेख, बेरुजु फछ्यौट लगायतका विषयहरू प्रचलित आर्थिक कार्यविधि सम्बन्धी कानून बमोजिम हुनेछ ।

७) अस्पताललाई आवश्यक पर्ने निर्माण, मालसामान, परामर्श सेवा र अन्य सेवाको खरिद सम्बन्धी व्यवस्था र खरिद प्रक्रिया सार्वजनिक खरिद ऐन, २०६३ र सार्वजनिक खरिद नियमावली, २०६४ बमोजिम हुनेछ ।

१०. लेखा परीक्षण:

१) समितिले तोकिए बमोजिम अस्पतालको आयव्ययको आन्तरिक नियन्त्रण प्रणाली कायम गर्नेछ ।

२) आन्तरिक लेखा परीक्षण गाउँपालिकाको आन्तरिक लेखा परीक्षण शाखाबाट हुनेछ ।

३) समितिको अन्तिम लेखा परीक्षण गाउँपालिकाको श्रेस्ता सँगै महालेखा परीक्षक वा निजले तोकेको लेखा परीक्षकबाट हुनेछ।

११. **बैठक भत्ता:** समितिका सदस्यहरूको बैठक भत्ता तथा बैठक सम्बन्धी अन्य खर्च गाउँपालिकाको आर्थिक नियमावली बमोजिम कोषबाट व्यहोरिनेछ।

१२. **सेवा शुल्क सम्बन्धी व्यवस्था:** अस्पतालबाट प्रदान गरिने सेवाको आवश्यक शुल्क समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले निर्णय गरे बमोजिम हुनेछ। तर, निःशुल्क भनि तोकिएका सेवाहरूको शुल्क लिन पाइने छैन। जुन अनुसूची १ बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-४

जनशक्ति, औषधी तथा उपकरणको व्यवस्थापन

१३. **जनशक्ति व्यवस्थापन:**

१) अस्पतालमा नेपाल सरकार, प्रदेश सरकार र गाउँपालिकाले दरबन्दी निर्धारण गरे अनुसारको देहाय बमोजिमका जनशक्ति रहनेछन्:

क) स्थायी- नेपाल सरकारको स्वास्थ्य सेवाबाट समायोजन भई आएका स्वास्थ्य जनशक्ति र लोक सेवा आयोगबाट पदपूर्ति हुने स्थायी जनशक्ति,

ख) करार सेवामा भर्ना गरिएका जनशक्ति,

ग) अभ्यासकर्ता- छात्रवृत्ति प्राप्त गरी अध्ययनरत विद्यार्थीहरूले अनिवार्य सेवा गर्नुपर्ने जनशक्ति तथा पूर्ण वा आंशिक रूपमा

गाउँपालिकाको सहयोग प्राप्त गरी छात्रवृत्तिमा अध्ययन गरेको विद्यार्थी ।

घ) विषय विज्ञको रूपमा वैतनिक वा अवैतनिक स्वैच्छिक सेवा उपलब्ध गराउने व्यक्तिहरू ।

ङ) विभिन्न शैक्षिक संस्थाहरूबाट इन्टर्नसीप (OJT) विद्यार्थीहरू ।

च) नेपाल सरकारको स्वीकृति लिई मान्यता प्राप्त मेडिकल कलेजबाट सर्टिफिकेट प्राप्त वैदेशिक जनशक्तिलाई समेत कामकाजमा लगाउन सक्नेछ ।

२) उपदफा (१) बमोजिमको कर्मचारीबाट मात्र अस्पतालको सेवा प्रवाह गराउन समस्या(अपुग) भएमा अस्पतालको कोषबाट सेवा सुविधा पाउने गरी कार्यपालिकाको निर्णयअनुसार सेवा करारमा थप कर्मचारी नियुक्ति गर्न सक्नेछ ।

३) सेवा करार वा करार सेवामा कर्मचारी नियुक्ति गर्दा खुला प्रतिस्पर्धात्मक पद्धति अनुरूप गाउँपालिकाको विद्यमान कानून बमोजिमको कार्यविधि अपनाउनु पर्नेछ ।

४) अस्पतालमा कार्यरत रहेका उपदफा (२) बमोजिमका कर्मचारीहरूको सेवा शर्त र सुविधा गाउँसभाले निर्धारण गरे बमोजिम हुनेछ ।

५) नियमित बाहेक आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा प्रदान गर्न स्वास्थ्यकर्मीलाई समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाबाट स्वीकृत गरी थप सुविधा उपलब्ध गराउन सक्नेछ ।

- ६) आधारभूत अस्पतालमा रहने जनशक्तिको दरबन्दी अनुसूची ४ बमोजिम हुनेछ। गाउँ कार्यपालिकाले समितिको सिफारिसमा जनशक्तिको दरबन्दी संशोधन गर्न सक्नेछ ।
- ७) कार्यपालिकाले अस्पताललाई आवश्यक पर्ने जनशक्तिको भर्ना र छनौट गरी अस्पताललाई सिफारिस गर्नेछ ।
- ८) कार्यालय प्रमुखको रूपमा अस्पताल प्रमुखले कार्य गर्नेछ ।
- ९) अस्पतालका प्रमुख र अस्पतालमा कार्यरत अन्य कर्मचारीले कार्यसम्पादन करार प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत सँग गर्नुपर्नेछ ।
- १०) समितिले जनशक्तिको क्षमता अभिवृद्धिको लागि आवश्यकता अनुसार तालिम तथा प्रशिक्षण गराउन सक्नेछ ।
- ११) समितिले अस्पताल मार्फत विशेषज्ञ सेवा प्रदान गर्दा आवश्यक जनशक्ति अपुग भएमा कार्यपालिकाको स्वीकृतिमा जनशक्ति व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।
- १२) समितिले गाउँपालिकासँग समन्वय गरी सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी स्वास्थ्य संस्थासँगको साझेदारीमा सेवा करार मार्फत पनि जनशक्ति व्यवस्थापन गर्न सक्नेछ ।
- १३ प्रतिवेदन लगायत नेपाल सरकारबाट तोकिएका अन्य गतिविधि सञ्चालन स्वास्थ्य शाखासँगको समन्वय तथा सहकार्यमा गर्नुपर्ने छ ।
१४. अभ्यासकर्ता सम्बन्धी व्यवस्था:
- अस्पतालमा स्वास्थ्य सेवा प्रवाह नियमित र प्रभावकारी बनाउन थप जनशक्ति आवश्यक भएमा नेपाल सरकारको छात्रवृत्तिमा अध्ययन

गरेका विद्यार्थी तथा न्यूनतम शैक्षिक योग्यता पुगि सम्बन्धित परिषदमा दर्ता भएका साथै अध्ययनरत विद्यार्थीहरूलाई अस्पतालको प्रचलित कानून बमोजिम अभ्यासकर्ताको रूपमा नियमानुसार काममा लगाउन सक्नेछ ।

१५. कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सेवा सुविधा:

कर्मचारी तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सम्पूर्ण सेवा, सुविधा, अतिरिक्त समय, रात्रिकालिन सेवा तथा सट्टा विदा प्रचलित कानून बमोजिम तथा समितिको सिफारिसमा कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।

१६. अस्पताल प्रमुखको काम, कर्तव्य र अधिकार:

१) अस्पताल व्यवस्थापन समितिको अधिनमा रही नेपाल सरकारबाट जारी गरिएका आधारभूत स्वास्थ्य सेवा तथा आवश्यकता अनुसार विशेषज्ञ सेवा प्रवाह गर्न न्यूनतम सेवा मापदण्डलाई कार्यान्वयन गर्ने र अस्पतालको दैनिक सेवा सञ्चालन गर्ने ।

२) अस्पताल सञ्चालनका लागि सरकारी तथा गैरसरकारी संस्थाहरूसँग समन्वय गर्ने ।

३) अस्पताल सञ्चालनका लागि वार्षिक बजेट, कार्यक्रम तयार गरी समितिमा पेश गर्ने ।

४) अस्पतालको गुणस्तर कायम राख्न, क्षमता अभिवृद्धि गर्न, स्तरोन्नति गर्न तथा अन्य आवश्यक कार्यहरू गर्न समितिको निर्णयलाई कार्यान्वयन गर्ने ।

५) अस्पतालको प्रमुख भई कामकाज गर्ने। अस्पताल प्रमुखको पद (दरबन्दी) रिक्त रहेको अवधिमा कार्यरत कर्मचारीमध्ये जेष्ठ कर्मचारीलाई अस्पताल प्रमुख मानिनेछ ।

६) अध्यक्षको निर्देशनमा आवश्यकता अनुसार समितिको बैठक बोलाउने ।

७) बैठकको निर्णय प्रमाणित गर्ने र सुरक्षित राख्ने ।

८. समितिले तोके बमोजिम अन्य कामकाज गर्ने ।

१७. औषधी खरिद, भण्डारण तथा वितरण:

१) गाउँपालिकाबाट निःशुल्क वितरण गरिने निःशुल्क सूचीका औषधी बाहेक अस्पताल फार्मसीबाट विक्री वितरण गरिने आवश्यक औषधी खरिद अस्पताल समितिले गर्नेछ, खरिद गरिएको औषधीको विक्री गरिएको रकम नियमानुसार अस्पतालको कोषमा दाखिला गर्नुपर्नेछ ।

२) अस्पतालले वार्षिक रूपमा आवश्यक पर्ने औषधी तथा स्वास्थ्य उपकरणको अनुमान गरी समितिमा पेश गर्ने ।

३) अस्पतालले निःशुल्क उपलब्ध गराउने औषधी नियमित रूपमा उपलब्धताको व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

४) अस्पतालमा आउने बिरामीको संख्या तथा रोगको आधारमा अस्पतालले औषधीको माग तथा आपूर्तिको नियमित सन्तुलनको व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

५) औषधी नष्ट हुनबाट बचाउन तथा गुणस्तर कायम गर्न नेपाल सरकारले तोकेको मापदण्ड अनुसार औषधी भण्डारण गर्नुपर्नेछ ।

६) औषधी आपूर्ति तथा वितरणलाई पारदर्शी बनाउन अस्पताल प्रमुखले १ (एक) जना स्टोर किपर तोक्नेछ ।

(७) उपदफा (६) बमोजिम तोकिएको व्यक्तिले नियमित जिन्सी सेस्ता मिलाउनु पर्ने र दैनिक औषधीको खपतलाई मौज्जात दैनिक अभिलेख राख्नुपर्ने साथै उपकरणको विवरण दुरुस्त राख्नुपर्नेछ ।

८) स्टोर किपरले खर्च भएर जाने र नजाने जिन्सी रजिष्टरको लगत राखी समिति समक्ष त्रैमासिक रूपमा पेश गर्नुपर्नेछ ।

९) प्रेस्क्रिप्सन अनुसार औषधीको समुचित प्रयोगको लागि सेवाग्राही वा हेरचाह गर्ने व्यक्ति वा औषधी लिन आउने व्यक्तिलाई औषधी दिने व्यक्तिले निम्न बमोजिम जानकारी दिनुपर्नेछ ।

क) औषधीको सेवन विधि र मात्रा,

ख) औषधीको सेवन अवधि,

ग) औषधीबाट हुन सक्ने प्रति असर,

घ) औषधी सेवन अवधिभर अपनाउनु पर्ने सावधानी,

ङ) औषधी सुरक्षित राख्ने स्थान र विधि ।

१०) औषधी वितरण गर्दा औषधी विक्री वितरण सम्बन्धी संहिता र औषधी सम्बन्धी प्रचलित कानूनको पालना गर्नुपर्नेछ ।

११) अस्पतालले आपूर्ति व्यवस्थापन सूचना प्रणालीमा नियमित रूपमा औषधी उपकरणको विवरण पठाउनु पर्नेछ ।

१८. फार्मसी सञ्चालन गर्ने:

१) निःशुल्क औषधी वितरण तथा अस्पतालमा आवश्यक औषधी विक्री वितरण गर्न अस्पतालले आफ्नै फार्मसी सञ्चालन गर्नेछ ।

२) फार्मसी मार्फत विक्री वितरण गर्ने औषधीको व्यवस्थापन गाउँपालिकाको समन्वयमा अस्पतालले गर्नेछ ।

३) फार्मसी सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून र फार्मसी सञ्चालन निर्देशिका बमोजिम हुनेछ ।

१९. एम्बुलेन्स सञ्चालन:

१) अस्पतालले आफ्नै स्रोतबाट तथा गाउँपालिकाको समन्वयमा, गाउँपालिकाबाट हस्तान्तरण गरेको वा अन्य संघ संस्थाको सहयोग र साझेदारीमा एम्बुलेन्स सेवा सञ्चालन गर्न सक्नेछ ।

२) एम्बुलेन्स सञ्चालन सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून र खिजीदेम्बा गाउँपालिकाको एम्बुलेन्स सञ्चालन कार्यविधि, २०७५ (पहिलो संशोधन, २०८१) बमोजिम हुनेछ ।

२०. आकस्मिक स्वास्थ्य सेवा व्यवस्थापन:

१) अस्पतालले २४ सै घण्टा आकस्मिक सेवा प्रदान गर्नुपर्नेछ ।

२) अस्पतालमा सम्भव उपचार तत्काल गरी थप उपचार आवश्यक भएमा उपयुक्त स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपर्नेछ ।

३) अस्पतालले प्रदान गर्ने आकस्मिक स्वास्थ्य सेवाको विवरण, सम्बन्धित स्वास्थ्यकर्मीको जिम्मेवारी र कर्तव्य समेत खुल्ने गरी आकस्मिक उपचार कक्षमा सबैले देखे ठाउँमा राख्नुपर्नेछ ।

४) अस्पतालले प्रदान गरेको सेवामध्ये आधारभूत स्वास्थ्य सेवाभिन्न पर्ने आकस्मिक उपचार निःशुल्क उपलब्ध गराउनु पर्नेछ र आधारभूत सेवा बाहेकका आकस्मिक उपचार खर्चको व्यवस्थापन स्वास्थ्य बीमा भएका हकमा सोही बीमाबाट र बीमा नभएको वा बीमा रकम नपुगेको अवस्थामा सम्बन्धित व्यक्ति, निजको अभिभावक, परिवारका सदस्य, संरक्षक वा संरक्षकत्व गरिरहेको व्यक्तिले व्यहोर्नु पर्नेछ ।

५) अस्पतालमा कसैलाई पनि आकस्मिक उपचार सेवाबाट बञ्चित गरिने छैन। अति विपन्न, बेवारिसे, तत्काल संरक्षक र अभिभावक नभएका सेवाग्राहीलाई सम्बन्धित वडाको सिफारिसमा निःशुल्क रूपमा सेवा उपलब्ध गराई समितिबाट अनुमोदन गराउने व्यवस्था मिलाईने छ ।

२१. सेवा व्यवस्थापन:

१) अस्पतालमा प्रशासनिक कार्यालय, ओ.पि.डि. प्रयोगशाला, वार्डहरु, इमरजेन्सी/ आकस्मिक कक्ष, शल्यक्रिया कक्ष, फार्मोसी, क्यान्टिन, सोधपुछ र दर्ता कक्ष, प्रतिक्षालय लगायत प्रचलित मापदण्ड बमोजिम गुणस्तरीय सेवा प्रदान गर्नका लागि आवश्यक न्यूनतम भौतिक पूर्वाधार, उपकरण तथा जनशक्तिको व्यवस्थापन हुनेछ ।

२) अस्पतालले बहिरंग विभागमा आउने विरामीको चापका आधारमा विरामी दर्ता, विशेषज्ञ परामर्श, निदानात्मक सेवाहरु र औषधी कक्षमा छिटोछरितो सेवा दिने व्यवस्था मिलाउने छ ।

- ३) अस्पतालले बहिरंग सेवा प्रदान गर्ने विशेषज्ञ चिकित्सक वा अन्य चिकित्सकहरू उपलब्ध हुने समय तालिका (दिन, बार र समय) खुल्नेगरी सबैले देख्ने ठाउँमा राख्नेछ ।
- ४) अस्पतालले उपलब्ध गराउने भनिएको विशेषज्ञ सेवा सम्बन्धित विशेषज्ञ चिकित्सकबाटै प्रदान गर्ने व्यवस्था मिलाउनेछ ।
- ५) बिरामीले आफुले सेवा लिन चाहेको विषयको चिकित्सकबाट सेवा लिन पाउने व्यवस्था सुनिश्चित गर्नेछ ।
- ६) अस्पतालले चौबीसै घण्टा चिकित्सक तथा दक्ष स्वास्थ्यकर्मीबाट आकस्मिक सेवा दिने व्यवस्था मिलाउने छ ।
- ७) बिरामी वा बिरामीको रेखदेख गर्ने व्यक्तिलाई रोग र उपचार पद्धतिबारे स्पष्ट जानकारी दिने व्यवस्था हुनेछ ।
- ८) अस्पतालमा विश्व स्वास्थ्य संगठनले निर्धारण गरेका मापदण्ड बमोजिम संक्रमण रोकथाम र नियन्त्रणको व्यवस्था हुनेछ र सोको नियमित र प्रभावकारी अनुगमनको व्यवस्था हुनेछ ।
- ९) सेवा प्रदायक चिकित्सक तथा स्वास्थ्यकर्मीहरूको सुरक्षाको लागि विभिन्न सरुवा रोग विरुद्धको व्यक्तिगत सुरक्षा व्यवस्था हुनेछ ।
- १०) अस्पतालले नेपाल सरकारबाट सञ्चालित सेवा वा कार्यक्रम सञ्चालन गर्दा नेपाल सरकारले तोकेको प्रोटोकल, मापदण्ड, निर्देशिका अनिवार्य रूपमा पालना गरेको हुनेछ ।

- ११) अस्पताल हाताभिन्न सेवाग्राही तथा सेवा प्रदायकका लागि शौचालय र हात धुने ठाउँको व्यवस्था हुनेछ जहाँ नियमित रूपमा पानी र साबुन उपलब्ध हुनेछ ।
- १२) अस्पतालबाट निष्कासन हुने सामान्य तथा स्वास्थ्यजन्य फोहोरमैला प्रकृति अनुसार स्रोतमै अलग अलग छुट्याउने, सङ्कलन, ढुवानी तथा उचित विसर्जन गर्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।
- १३) अस्पताल परिसर तथा सेवा दिने कक्षहरू नियमित रूपमा सफासुगधर राख्नुपर्नेछ ।
- १४) अस्पतालमा प्रयोग हुने एप्रोन, पन्जा, टोपी, जुता, तन्ना, तर्किया, खोल, रुमाल जस्ता लत्ताकपडा धुनका लागि लण्ड्रीको व्यवस्था हुनेछ ।
- १५) अस्पताल हाताभिन्न खाना पकाउने र खाने अलग अलग ठाउँसहितको सफा र सुविधायुक्त क्यान्टिनको व्यवस्था हुनेछ ।
- १६) अस्पतालमा बिरामी र अन्य व्यक्तिहरूका लागि चौबीसै घण्टा विश्व विश्व स्वास्थ्य संगठनले तोके अनुरूपको शुद्ध पानीको आपूर्ति हुनेछ ।
- १७) अस्पताल क्षेत्रभिन्न र अस्पतालका सबै विभागहरूमा चौबीसै घण्टा विद्युत आपूर्ति र अटोमेटिक व्याकअप सिस्टमको व्यवस्था मिलाइएको हुनेछ ।
- १८) अस्पतालमा उपचारका लागि आउने विपन्न असहाय, वेवारिसे बिरामीका लागि कुल शय्याको १० प्रतिशत निःशुल्क उपचार अनिवार्य

रूपमा उपलब्ध हुनेछ। थप निःशुल्क उपचार समितिको निर्णय अनुसार हुनेछ।

१९) उपदफा (१८) बमोजिम उपलब्ध गराएको उपचार सेवाको अभिलेख राखी गाउँ कार्यपालिकामा सोको प्रतिवेदन नियमित रूपमा उपलब्ध गराउने व्यवस्था हुनेछ ।

२०) अस्पतालले प्रयोग गर्ने उपकरण तथा औजारहरू समयमा नै मर्मतको व्यवस्था हुनुपर्नेछ। साथै ठुला र गम्भीर प्रकृतिका औजार उपकरणहरू कम्पनीले निर्दिष्ट गरेको मर्मत अवधि अनुसार मर्मतसम्भार कार्ययोजना बनाइ सोही अनुसार मर्मत गरेको हुनेछ ।

२१) अस्पतालको भवन, सवारी साधन, मेसिनरी औजार, यन्त्र, उपकरण, विद्युतीय उपकरण र अन्य विद्युतीय उपकरणको नियमित मर्मत सम्भार गर्ने व्यवस्था हुनेछ ।

२२) अस्पतालको वार्ड तथा अन्य उपचार दिने स्थानमा आवश्यकता अनुसार कुरुवा कक्षको व्यवस्था हुनेछ ।

२३) आपतकालीन व्यवस्थामा प्रयोग हुने सामग्रीहरूको अलगगै भण्डारण कक्ष हुनुपर्नेछ। यस्तो भण्डारणमा कम्तिमा एक महिनाको लागि अत्यावश्यक सामग्री स्टक राख्ने व्यवस्था हुनेछ।

२४) अस्पतालमा सुरक्षा व्यवस्थाका लागि सुरक्षागार्डको व्यवस्था भएको हुनेछ ।

२५) अस्पतालमा विभिन्न शाखा तथा इकाईबाट प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाहरू गुणस्तरीय रूपमा सञ्चालन गर्न समितिले छुट्टै कार्य सञ्चालन निर्देशिका तयार गरी लागू गर्न सक्नेछ ।

२६) अस्पतालको सेवा तथा भौतिक संरचना जेष्ठ नागरिक, बालबालिका र अपाङ्गतामैत्री हुनुपर्नेछ । साथै अस्पतालमा हिलचेयर, ट्रली, स्ट्रेचर राख्नुपर्नेछ र त्यस्ता सामग्रीहरू सेवाग्राहीले सहज रूपमा देख्ने ठाउँमा राख्ने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

२७) स्वास्थ्य सेवा सञ्चालन र पूर्वाधार सम्बन्धी अन्य व्यवस्था प्रचलित कानून, मापदण्ड र प्रोटोकल बमोजिम गर्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद-५

सूचना, अभिलेखीकरण, गुनासो व्यवस्थापन

२२. अस्पताल सूचना प्रणाली:

१) अस्पतालबाट प्रदान गरिएका सेवा सम्बन्धी सम्पूर्ण तथ्याङ्कहरू नियमानुसार अभिलेखीकरण गर्नुपर्नेछ ।

२) अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी सूचना गाउँपालिका, प्रदेश तथा संघको सम्बन्धित निकायमा आवश्यकता अनुसार उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।

३) अस्पतालबाट प्रदान भएका सेवा सुविधाहरूको अभिलेखीकरण तथा प्रतिवेदन स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणाली अनुसार हुनेछ ।

- ४) बिरामीले स्वास्थ्य संस्थाबाट सेवा प्राप्त गर्न लाग्ने शुल्क, प्रक्रिया तथा अवधि समेत खुलाएको अनुसूची १ बमोजिमको नागरिक वडापत्र अस्पतालको अग्रभागमा देखिने गरी राख्नु पर्नेछ र सोही अनुरूप सेवाहरू सुनिश्चितता गर्नुपर्नेछ ।
- ५) एम्बुलेन्स र प्रहरी जस्ता सेवा लगायतको आकस्मिक सेवाका टेलिफोन नम्बरहरू स्पष्ट रूपमा देखिने गरी राख्नुपर्नेछ ।
- ६) अस्पतालमा आउने बिरामीलाई आवश्यक पर्ने जानकारी गराउन सोधपुछ वा सहायता कक्षको व्यवस्था गरी सेवाग्राहीलाई आवश्यक जानकारी दिने व्यवस्था गरेको हुनुपर्नेछ ।
- (७) अस्पतालभित्र प्रभावकारी सूचना सम्प्रेषणका लागि आन्तरिक टेलिफोनको व्यवस्था साथै आवश्यक आधुनिक संयन्त्रको समुचित व्यवस्था गर्नु पर्नेछ ।
- ८) अस्पतालले प्रदान गर्ने स्वास्थ्य सेवाका बारेमा समय समयमा अस्पतालले जनचेतनामूलक अभियान सञ्चालन गरी जनसमुदायलाई जानकारी गराउने छ ।
- ९) अस्पतालले स्वास्थ्य सम्बन्धी तथ्याङ्क नेपाल सरकारले निर्धारण गरे बोजिम नियमित रूपमा स्वास्थ्य व्यवस्थापन सूचना प्रणालीले तोके बमोजिम प्रेषण तथा डि.एच.आई.एस. २ मा प्रविष्ट गर्नुपर्नेछ ।
- १०) अस्पताल वा स्वास्थ्यकर्मीले सङ्कलन गरेका स्वास्थ्य सम्बन्धी व्यक्तिगत सूचना, कागजात, जानकारी, तथ्याङ्क तथा अभिलेखको

गोपनीयताको सुनिश्चितता गर्नु अस्पतालमा कार्यरत स्वास्थ्यकर्मीको कर्तव्य हुनेछ ।

२३. गुनासो व्यवस्थापन:

१) अस्पतालले सबैले देखे ठाउँमा सुझाव तथा उजुरी पेटीका राखे र प्रत्येक १५ (पन्ध्र) दिनमा नियमित रूपमा खोल्ने व्यवस्था मिलाउनु पर्नेछ ।

२) अस्पतालले स्वास्थ्य सेवा सम्बन्धी गुनासो, उजुरी र सुझाव सङ्कलन गर्ने र त्यसको लागि छुट्टै एक अधिकारी तोक्नेछ ।

२४. प्रेषण सम्बन्धी व्यवस्था:

१) उपचारको लागि आएको विरामीलाई उपयुक्त कारणले सेवा प्रदान गर्न नसकिने अवस्था भएमा अस्पतालले उपलब्ध भएको सेवा प्रदान गरी थप उपचारका लागि तुरुन्त त्यस्तो विरामीलाई अन्य स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्नुपर्नेछ । तर, अस्पतालमा उक्त सेवा माथिल्लो जनशक्ति र उपचार हुनसक्ने अवस्था हुँदाहुँदै प्रेषण गर्न पाइने छैन ।

२) अस्पतालले प्रेषण गर्ने संस्थाहरुको पूर्व पहिचान गरी सोको अद्यावधिक सूची राख्नुपर्दछ र प्रेषण गर्दा तत्काल सेवाको सुनिश्चितता गरेर मात्र पठाउनु पर्नेछ ।

३) उपदफा (२) बमोजिम प्रेषण गर्दा विरामीको विवरण प्रेषण भएर जाने अस्पतालमा पहिले नै पठाउने व्यवस्था गर्नुपर्नेछ ।

- ४) विरामीलाई अन्य स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्दा अस्पतालले पृष्ठपोषण उल्लेख गरी निर्दिष्ट प्रेषण पुर्जा सहित प्रेषण गरी विवरण अद्यावधिक गरी राख्नुपर्नेछ ।
- ५) प्रेषण गर्दा अस्पतालले प्रेषण मापदण्ड बमोजिमका न्यूनतम उपकरण र सेवा उपलब्ध गराउनु पर्नेछ ।
- ६) यस दफामा अन्यत्र जुनसकै कुरा लेखिएको भए तापनि सेवाग्राहीको इच्छा बमोजिम निजलाई पायक पर्ने वा चाहेको स्वास्थ्य संस्थामा प्रेषण गर्न बाधा पुग्नेछैन ।
- ७) प्रेषण गर्दा गर्भवती महिला, गम्भीर अवस्थाका बिरामी र विपन्न नागरिकलाई अस्पतालले एम्बुलेन्स सेवामा सहूलियत प्रदान गर्न तथा निःशुल्क उपलब्ध गराउन गाउँ कार्यपालिकाको निर्णय तथा एम्बुलेन्स सञ्चालन समितिको निर्णय अनुसार गराउन सक्नेछ ।
- ८) प्रेषण सेवामा लाग्ने एम्बुलेन्स वा यातायात खर्च सम्बन्धी व्यवस्था कार्यपालिकाले तोके बमोजिम हुनेछ ।
- ९) प्रेषण भएका बिरामीको स्वास्थ्य अवस्था हेरी अस्पतालले उपचारमा प्राथमिकीकरण गर्न सक्नेछ ।
- १०) अस्पतालमा प्रेषण भई आएका बिरामी डिस्चार्ज गर्दा प्रेषण फिर्ती पूर्जा सहित डिस्चार्ज गरी सोको विवरण अद्यावधिक रूपमा राख्नुपर्नेछ ।
- ११) उपदफा (१०) बमोजिम डिस्चार्ज गर्दा बिरामीलाई अनुसूची २ बमोजिमको विवरणहरू उल्लेख गरी डिस्चार्ज फारम दिनुपर्नेछ ।

परिच्छेद-६

विमा कार्यक्रम

- क) नेपाल सरकार / संघीय सरकारसँगको समन्वयमा अस्पतालमा विमा कार्यक्रम सञ्चालन गर्न सक्ने छ।
- ख) विमा कार्यक्रमसँग सम्बन्धित अन्य व्यवस्था प्रचलित कानूनमा तोकिए बमोजिम हुने छ।

परिच्छेद-७

छाप

२५. अस्पतालको छाप: अस्पतालको सम्पूर्ण कामकारवाहीको निमित्त एउटा छुट्टै छाप हुनेछ। छापको नमुना र आकार अनुसूची-३ मा उल्लेख भए बमोजिम हुनेछ।

परिच्छेद-८

विविध

२६. अस्पतालको संगठन संरचना: अस्पतालको आफ्नै संगठन संरचना हुनेछ। संगठन संरचना प्रचलित कानून बमोजिम गाउँपालिकाले निर्धारण गर्नेछ।

२७. साझेदारी गर्न सक्ने: अस्पतालले आफ्नो सेवालार्ई व्यवस्थित र प्रभावकारी बनाउन अस्पतालको स्तरोन्नती, सरसफाई तथा फोहोर व्यवस्थापन, क्यान्टिन, सुरक्षा व्यवस्था, लन्ड्री, एम्बुलेन्स तथा शव वाहन सेवा लगायका व्यवस्थापन गर्न र विशेषज्ञ सेवा सञ्चालन गर्न

गाउँपालिकासँग समन्वय गरी आवश्यकता अनुसार प्रचलित कानून बमोजिम सामुदायिक, सरकारी, निजी तथा गैरसरकारी निकाय वा संस्थासँग सम्झौता वा साझेदारीमा गर्न सक्नेछ ।

२८. **वार्षिक प्रतिवेदन पेश गर्ने:** समितिले वर्षभरीको काम कारवाहीको प्रतिवेदन आर्थिक वर्ष समाप्त भएको एक महिनाभित्र गाउँपालिका समक्ष पेश गर्नुपर्नेछ ।

२९. **निर्देशन पालना गर्नुपर्ने:** समितिले दिएका निर्देशनहरूको पालना गर्नु अस्पतालका कर्मचारीहरूको कर्तव्य हुनेछ । साथै सेवा प्रवाहको गुणस्तर कायम राख्नु अनिवार्य दायित्व हुनेछ ।

३०. **थप दायित्व सृजना गर्न नहुने:** समितिको स्वीकृति विना थप आर्थिक भार पर्ने गरी दायित्व सृजना गर्नु हुँदैन ।

३१. **अधिकार प्रत्यायोजन गर्न सक्ने:** समितिले आफुलाई प्राप्त अधिकारहरूमध्ये आवश्यकता अनुसार केहि अधिकार अध्यक्ष, उपाध्यक्ष, सदस्य र सदस्य सचिवलाई प्रत्यायोजन गर्न सक्नेछ ।

३२. **कार्यविधिको पालना गर्नुपर्ने:** यस कार्यविधिको पालना गर्नु सेवाग्राही, नागरिक, समिति र अस्पतालको दायित्व हुनेछ ।

३३. **ब्याख्या गर्ने अधिकार:** यस कार्यविधिमा उल्लिखित कुनै प्रावधानको कार्यान्वयनमा कुनै द्विविधा उत्पन्न भई कार्यान्वयनमा बाधा आई परेमा गाउँ कार्यपालिकाले सोको ब्याख्या गर्नेछ ।

३४. **प्रचलित कानून बमोजिम हुने:** यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषयहरू यसै बमोजिम र यसमा उल्लेख नभएका विषयहरू प्रचलित कानून बमोजिम हुनेछ ।

३५. **संशोधन:** यस कार्यविधिमा उल्लेख भएका विषयहरूको संशोधन गर्नु परेमा कार्यपालिकामा उपस्थित सदस्यको बहुमतबाट हुनेछ ।

३६. **समायोजन:** सम्बन्धित वडाको स्वास्थ्य चौकी र बर्थिङ सेन्टर साथै उक्त स्वास्थ्य चौकीमा कार्यरत जनशक्ति यो कार्यविधि अनुसार खिजीदेम्वा आधारभूत अस्पतालमा गाभिएको/ समायोजन भएको मानिनेछ । साथै ग्रामिण आँखा केन्द्र समेत यसै कार्यविधि बमोजिम समायोजन भएको मानिनेछ ।

३७. **खारेजी र बचाउ:** यो कार्यविधि जारी हुनुभन्दा अगाडि स्वास्थ्य चौकी खिजीफलाटेबाट सम्पादित कार्य एवं सेवाहरू यसै कार्यविधि बमोजिम भए गरेको मानिने छ ।

अनुसूची- २

दफा २१ को उपदफा ११ सँग सम्बन्धित

डिस्चार्ज फारम ढाँचा

खिजीदेम्वा आधारभूत अस्पताल खिजीफलाटे ओखलढुंगा डिस्चार्ज	
विरामीको नाम:	उमेर:
विरामीको ठेगाना:	सम्पर्क नं.
अस्पतालको वार्ड:	युनिट:
विरामीको परिचयपत्र नं./दर्ता नं.	मिति:
समस्याहरु:	
परीक्षण विवरण:	
उपचारको क्रममा भेटिएका तथ्य उपचार प्रक्रिया र पद्दती:	

उपचार क्रममा स्वास्थ्य संस्थामा रहेको अवधि: भर्ना भएका मिति र समय:	
उपचार सम्बन्धी विवरण:	सिफारिस औषधीको नाम, मात्रा र अवधि:
डिस्चार्ज हुँदाको स्वास्थ्य अवस्था, सो समयमा दिएको निर्देशन:	
पुनः अस्पताल आउने (Follow up) सम्बन्धी विवरण: यस उपचारको क्रममा पुन अस्पताल आउनु पर्ने वा नपर्ने आउनु पर्ने मिति:	
अन्य आवश्यक कुराहरु:	
..... प्रमुख/इन्चार्जको हस्ताक्षर	

अनुसूची-३
 दफा १३ सँग सम्बन्धित
 अस्पतालको छाप
 छाप

अनुसूची-४

दफा १३ को उपदफा ६ सँग सम्बन्धित

आधारभूत अस्पतालमा रहने जनशक्ति/कर्मचारी दरबन्दि विवरण

क्र.सं.	पद	श्रेणी/तह	सेवा	समुह	दरबन्दि संख्या	कैफियत
१	मेडिकल अधिकृत	८	स्वास्थ्य	ज.हे.स.	१	संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासनबाट प्रस्तावित
२	स्टाफ नर्स	५/६/७	स्वास्थ्य	ज.न.	४	संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासनबाट प्रस्तावित
३	हेल्थ असिस्टेण्ट	५/६/७	स्वास्थ्य	हे.इ.	३	संघीय मामिला तथा सामान्य प्रशासनबाट प्रस्तावित
४	ल्याव टेक्निसियन	५/६/७	स्वास्थ्य	मे.ल्या.टे	१	संघीय मामिला तथा सा. प्र.बाट प्रस्तावित
५	रेडियोग्राफर	५/६/७	स्वास्थ्य	रेडियोग्राफी	१	संघीय मामिला तथा

						सा. प्र बाट प्रस्तावित
६	कविराज (आयुर्वेद सहायक)	५/६/७	स्वास्थ्य	आयुर्वेद	१	संघीय मामिला तथा सा. प्र बाट प्रस्तावित
७	डेण्टल हाइजिनिष्ट	५/६/७	स्वास्थ्य	डेण्टिष्ट	१	ऐ.ऐ.
८	फार्मैसी सहायक	५/६/७	स्वास्थ्य	फार्मैसी	१	संघीय मामिला तथा सा. प्र बाट प्रस्तावित
९	नेत्र सहायक	५/६/७	स्वास्थ्य		१	
१०	आँखा स्वास्थ्य कार्यकर्ता	४/५	स्वास्थ्य		१	
११	सहायक चौथो	४	प्रशासन	सा.प्र.	१	संघीय मामिला तथा सा. प्र बाट प्रस्तावित
१२	कार्यालय सहयोगी	श्रेणी विहिन	प्रशासन	सा.प्र.	२	संघीय मामिला तथा सा. प्र बाट प्रस्तावित
१३	सरसफाइकर्मी	श्रेणी विहिन	प्रशासन	सा.प्र.	२	संघीय मामिला तथा

						सा. प्र बाट प्रस्तावित
जम्मा						२०

आज्ञाले,
रमेश सुनुवार
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत